

Musiikkiopisto elävänä verkossa

Kuopion musiikkilukiossa toteutettiin syksystä 2001 helmikuuhun 2003 kestänyt projekti, jonka tavoitteena oli tuottaa lukiolle sopivia tietotekniikan kurssipaketteja. Koska kyseessä on musiikkilukio, painotukset haettiin musiikin puolelta – ei siis tekstinkäsittelyä ja taulukkolaskentaa. Pedagogisena tausta-ajatuksena oli kehittää oppilaan taitoja tieto- ja viestintätekniikan (TVT) musiikkikäytössä siten, että he voivat tulevaisuudessa hyödyntää musiikin tietotekniikka omassa luovassa työssään ja sen julkaisussa. Lisäksi tavoitteena oli totuttaa oppilaat tiimityöskentelyyn sekä verkkoa hyödyntävään opiskeluun. Musiikillisella puolella oli tavoitteena tarjota ammattitaitoista sävellyksen ja sovituksen opetusta. Tällainen mahdollistui erityisesti etäopetuksen keinoja käyttäen.

Liikkeellelähtö

Alkusysäyksen projektille antoi lukion rehtorin Ilkka Ranisen ja Kuhmon kamarimusiikin osamiskeskusten tutkijan Philip Donnerin väliset keskustelut, jossa musiikin opetuksen ja tutkimuksen verkosto MOVE tarjoutui auttamaan projektin toteuttamisessa. Sen myötä lukio sai palettiinsa uusia kursseja ja MOVE tietoa TVT:n musiikkikurssien järjestämisestä. Musiikkilukio on asettanut musiikin tietotekniikan yhdeksi painotukseksi. Projektin resursointi katettiin pääosin Virtuaalikouluhankkeen määrärahasta ja musiikkilukion omista koulutusmäärärahoista. Projektin tukena oli Opetusministeriön rahoittama aluekehityshanke, joka toimii Sibeliuksen Akatemian Kuopion osaston ja Kuhmon kamarimusiikin osaamiskeskusten yhteishankkeena. Tuon hankkeen työntekijänä tuotin kurssikokonaisuudet ja toimin myös osin opettajana. Muina opettajina toimivat lukion musiikinopettaja Juha Hilander, säveltäjä Harri Wessman sekä Philip Donner.

Kehittämistyön tavoite

Kehittämistyön päämäärät liittyivät sisällön ja opetustaitojen kehittämiseen:

1. Projektin myötä luotiin musiikin tietotekniikan opetuspaketit lukioita varten. Paketit pitävät sisällään niin opetussuunnitelmia kuin opetusmateriaalia.
2. Projektin myötä kartutettiin tietämystä lukio-opetukseen soveltuvasta laiteympäristöstä, ohjelmistoista ja opetuksen järjestelyistä.
3. Opetukseen osallistuneet opettajat saattoivat harjaantua musiikin tietotekniikan opetukseen sekä verkkovälitteisen musiikinopetukseen.

Projektiin liittyi myös raportointini, jonka soisin olevan valmis ennen kesää.

Opiskelijan oppimiselle asetetut tavoitteet

Taidollisia tavoitteita oli sekä teknisiä että musiikillisia. Oppilas hankki riittävät taidot (1) nuotinkirjoituksessa, (2) ääni- ja MIDI-ohjelmien, (3) HTML-editorin sekä FTP-ohjelman käytössä. Lisäksi tutustuttiin äänen ja kuvan tallentamiseen sekä julkaisua varten tarvittavaan muokkaukseen. Itse julkaisu toteutettiin verkkolähetystekniikan avulla, mitä opiskeltiin kurssin lopulla.

Musiikilliset valmiudet kehittyivät tietotekniikan avulla monipuolisesti. Nuotinos- ja ääniohjelmien avulla vahvistetaan musiikin kuulonvaraista arviointia sekä nuotikuvan ja soivan materiaalin välistä yhdistämistä. Sävellysohjelmat saivat erinomaista ohjausta, ja siihen liittyvä nauhoitus ja konsertointi lisäsivät motivaatiota musiikillisen tuotoksen huolelliseen valmistamiseen.

Sävellysprosessi täydentyi tanssilinjan kanssa tehdyn yhteistyön ansiosta. Kolmen oppilaan sävellyksiin saatiin oma koreografia. Sävelkieli sai suhteutuksen tansillisessa ilmaisussa ja näin musiikin tekeminen siirtyi lähemmäksi kokonaistaideteoksen tuottamista.

Tekninen toteutus

Kuopion musiikkilukiolla on tietokoneiluokka, jossa on kahdeksan koneen lisäksi MIDI-koskettimistot, keskivertoa paremmat äänikortit sekä kuulokkeet ja erilaisia musiikkiohjelmaa. Opettajan koneessa on lisäksi asennettuna erillinen videokortti ja verkkolähteyksen tuottamista varten ohjelma.

Nuotinkirjoituksessa käytettiin Sibeliusta, äänityössä SoundForge XP:tä, MIDI-työskentelyssä Cubasista ja Band-in-a-Boxia, HTML-editorina FrontPagea, FTP-ohjelmana WS_FTP LE:tä ja verkkolähteysohjelmana RealProducer Pro Plus -ohjelmaa. SoundBlaster Live! on äänikorttina ja Rolandin PC200 emokoskettimistona, lisäksi luokassa on yksi Korgin N5 -syntetisoija. Videoeditoinnissa käytettiin Osprey 220 -korttia. Tässä yhteydessä ei ole mahdollista syventyä eri komponenttien valintaperusteisiin, se pohdinta on osa mainitsemani loppuraporttia. Yleisesti todettakoon, että nuotinkirjoitusohjelma on kallis, mutta muut ohjelmat ovat edullisia tai jopa ilmaisia.

Verkkoteknologiset ratkaisut perustuivat tavanomaisten verkkosivujen, sähköpostin ja liitetiedostojen sekä videoneuvottelun käyttöön. Projekti tuotti oman sivuston <<http://koulu.kuopio.fi/mutek>>, jonne tallennettiin käytettyä opetusmateriaalia, sävellyksiä sekä ääni- ja videotallenteita.

Oppimisprosessin rakentuminen

Projekti jakautui neljään kurssiin, joista kolme keskittyi tietoteknisten taitojen kehittämiseen ja viimeinen, Sävellyksen työkalut, musiikilliseen tuottamiseen. Kurssikokonaisuus muodosti alkuperäisen ajatuksen mukaan jatkumon, joka yhteensä antoi laajan kuvan aiheesta. Kuitenkin opiskelijat saattoivat valita vain osan tarjotuista mahdollisuuksista. Lopulta oppilaista vain kaksi kävi kaikki kurssit. Näin ollen oppimisprosessi toteutui hyvin eri tavoin.

Nuotinkirjoituskurssi (MUTEK 1) perustui pelkästään lähiopetukseen. Kurssin myötä opiskeltiin nuotinkirjoituksen perustaidot. Ne olivat oleellinen osa Sävellyksen työkalut -kurssin verkkotyöskentelyä, sillä sävellystehtävien vaihto tapahtui nuottitiedostoina. Kurssi otettiin hyvin vastaan ja se on sittemmin vakiintunut lukion kurssitarjontaan. Kun nuotinkirjoituksen yhdisti sävellyskurssiin, myös muut lukiolaiset, jotka seurasivat kurssilaisten puuhia, innostuivat sävellystyöstä ja oma tuottaminen onkin virinnyt mukavasti oppilaiden keskuuteen.

Äänikurssissa (MUTEK 2) oli käytössä myös verkkomateriaalia, vaikkakin suurin osa opetusta eteni perinteisen lähiopetuksen avulla. Cubasis perehdytti MIDI-työskentelyn perusteisiin. Periaatteessa siihen voisi lisätä myös audioraitoja, mutta vain yksittäiset oppilaat hyödynsivät tätä mahdollisuutta. Band-in-a-Box on tarkoitettu komppien tekoa varten ja siinä on koko joukko hilpeitä ominaisuuksia. En perehdyttänyt ohjelmaan pitkällisesti, joten ehkä siitä syystä sen käyttökään ei juurtunut. Äänityötä opiskeltiin SoundForge-ohjelman avulla. Alussa opiskeltiin GoldWave -shareware-ohjelman kautta, mutta siitä siirryttiin parin kerran jälkeen maksulliseen ohjelmaan.

Tässä vaiheessa äänenkäsittelyssä opiskeltiin äänen taltiointiin ja muokkaukseen liittyviä asioita. Verkkosivukurssin yhteydessä palautettiin mieliin sähköisessä julkaisussa tehtäviä toimenpiteitä.

Musiikin verkkosivusto (MUTEK 3) oli luonteeltaan verkkoa hyödyntävä, opetus tapahtui kuitenkin pääasiassa luokkatilanteessa. Tavoitteena oli oppia verkkosivuston tuotantoon liittyviä taitoja. Erityisesti keskityttiin musiikin verkkojulkaisuun. Jakson lopputuotos oli musiikkilukion kevätkonsertin sivusto verkossa. Sivustolla oli kuvia, video ja äänitallenteita.

Neljäs kurssi Sävellyksen työkalut -produktio hyödynsi eniten verkko-opetuksen mahdollisuuksia, sillä opinnot etenivät syksyllä 2002 kolmen lähijakson välissä sähköpostin, verkkosivujen ja vieoneuvottelun avulla. Opettajana toiminut säveltäjä Harri Wessman antoi etäjaksolla palautetta sekä sähköpostilla että videoneuvotteluna. Lisäksi hän rakensi verkkosivuston, jossa päiväkirjansa perusteella kuvaili kurssin etenemistä. kurssin loppukonsertti onnistui erinomaisesti ja sen videota voi seurata em. osoitteesta. Sitä varten tarvitsee RealPlayerin sekä vähintään 64 kb (yksi ISDN) Internetyhteyden. Sieltä löytyy myös sävellysten nuotteja, äänityksiä sekä oppimateriaaleja.

Lopuksi

Oppimisprosesseissa sekottui perinteinen opettajajohtoinen lähiopiskelu ja itsenäinen verkon tukema työskentely. Sekoitussuhde riippui kurssivalinnoista. Oppilaat reflektoivat omaa oppimistaan kirjallisesti ja näistä kirjoitelmista laaditaan toimitettu versio loppuraportin yhteyteen.

Kustakin kurssista oli vaatimuksena lopputyö. Kaksi ensimmäistä kurssia tuottivat erilaisia tiedostoja. Kolmannen kurssin lopputyö oli edellä mainittu konserttisivusto, ja Sävellyksen työkalut tuotti paitsi sävellyksiä myös oppimissisältöjä kuvaavan sivuston verkkoon. Kahden viimeisen kurssin osalta vastuut lopputyöstä jaettiin kurssilaisten kesken.

Kurssilla oli linkkinsä myös työelämään. Harri Wessman toi esille mm. tekijänoikeuskysymyksiin liittyneitä asioita, koulutuksen tuottaja Matti Ruippo puolestaan ohjasi ammattimaiseen nuotinkirjoitukseen liittyvissä asioissa.

Oppilaat todistivat loppukyselyissä tyytyväisyyttään, sävellysohjeita olisi tosin saanut olla enemmän. Saavutusten puolelle on laskettava se, että kyseiset kurssit jäivät lukion tarjontaan ja olihan se loppukonsertti hieno. Itselleni miellyttävintä yllätys oli, että oppilaat mainitsivat säveltämisen lisääntyneen koko lukiossa.

Softatalkoot

Esittelin KMO:n kevätpäivillä myös Kuopion musiikkilukion projektia, ja siellä virisi keskustelu käytetyistä ohjelmista. Jukka Pietinen totesi hyvin perustellusti, että opetuskäyttöä varten pitäisi löytää halpoja, jos ei suorastaan ilmaisia ohjelmia. Oppilaat voisivat silloin jatkaa harrastuksiaan myös kotikoneillaan eikä kouluillakaan ole aina laittaa ylimääräisiä peliin. Sen perusteella olenkin lähettänyt sähköpostia sinne tänne. Haluaisin kopata pallon kiinni ja esitän tässä, että kokoaisimme porukan, joka kävisi organisoidusti tarjonnan läpi sekä esittäisi näillä palstoilla arvionsa. Siis jos lähdet vapaaehtoistyöhön, niin vastaa minulle <matti.ruippo@siba.fi>. Toivoisin

saavani porukan kasaan pääsiäisen jälkeen, tähän mennessä on mukana jo tusinan verran kiinnostuneita.